

Dr hab. Monika Podkowińska, prof. SGGW

Warszawa, 19.08.2024

Katedra Socjologii

Instytut Nauk Socjologicznych i Pedagogiki

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

**mgr Marceliny Kalemby pt. Indywidualny i społeczny obraz ciała młodzieży wobec
technologizacji sportu**

napisanej pod kierunkiem ks. dr. hab. Grzegorza Godawy, prof. UPJPII

Recenzowana praca dotyczy problematyki niezmiernie ważnej z perspektywy nauk społecznych, wpisując się jednoznacznie w rozważania z zakresu socjologii ciała oraz socjologii sportu. Rzetelnie przeprowadzone badania, dogłębnie omówiona w części teoretycznej tematyka określona w tytule stanowi niewątpliwy walor niniejszej pracy. Na szczególne podkreślenie zasługuje ujęcie omawianego tematu, który dotyczy obrazu ciała w kontekście technologizacji sportu. Samo odniesienie rozważań naukowych do problematyki ciała stanowi o aktualności i istotności podjętego tematu. Jak zauważa Autorka *obecnie wraz z postępem technologicznym, mediatyzacją oraz szerokim dostępem do edukacji, istnieje wiele narzędzi, które służą do zmiany wyglądu własnego ciała. Ogromnym zainteresowaniem w świecie nauki cieszą się tematy związane zarówno z cielesnością, ale także z możliwościami pokonywania granic ludzkiego ciała.*¹

Poruszony temat stanowi również ważny głos w sferze dociekań naukowych odnoszących się do rozwoju i edukacji młodzieży. Osadzenie problematyki obrazu ciała w odniesieniu do młodych ludzi stanowi o trafności i zasadności poruszanych tematów, które zostały zaprezentowane w poszczególnych rozdziałach pracy. Na uwagę zasługuje również szerokie ujęcie tematu i skupienie się nie tylko na społecznym, ale również na indywidualnym obrazie ciała młodzieży. O istotności takiego ujęcia tematu przekonuje już we wstępie Autorka wskazując, iż *indywidualny wymiar ludzkiego ciała odzwierciedla nie tylko strukturę fizyczną człowieka, ale także życiowe doświadczenia formujące jego tożsamość. To właśnie w indywidualnym obrazie dostrzega się ciało jako wartość, która sprawia, że staje się ono obrazem ludzkiej osoby.*

W tym miejscu pragnę podkreślić, iż Autorka podjęła temat aktualny i ważny nie tylko w obszarze rozważań naukowych, ale również praktycznych rozstrzygnięć o czym świadczy zarysowany we wstępie cel pracy, a mianowicie *celem teoretyczno-poznawczym uczyniono zbadanie indywidualnego i społecznego obrazu ciała młodzieży wobec technologizacji sportu, natomiast celem praktyczno-wdrożeniowym było opracowanie wskazań dotyczących wsparcia młodzieży w kształtowaniu pozytywnego obrazu ciała oraz prawidłowego wykorzystania sportu i technologii sportowej w pracy nad ciałem.*/s.11-12/

Cel pracy został zrealizowany o czym świadczy zawartość poszczególnych rozdziałów. Konstrukcja pracy została jednoznacznie podporządkowana celowi pracy oraz głównym założeniom badawczym. Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu wykresów, tabel i rysunków oraz aneksów.

W rozdziale pierwszym omówiono szczegółowo i wielostronnie problematykę obrazu ciała, wskazując nie tylko na komponenty obrazu ciała, ale także wybrane koncepcje obrazu ciała czy zwracając uwagę między innymi na zmiany w postrzeganiu obrazu ludzkiego ciała. Odnosząc się do rozważań Autorki zaprezentowanych w tym rozdziale należy podkreślić dogłębne omówienie problematyki zarysowanej w tytule tej części pracy. Wyjaśnienia wymaga jedynie następujące stwierdzenie:

w zbiorze literatury istnieją badania podkreślające oddziaływania różnego rodzaju religii na zachowania prozdrowotne względem ciała i ogólnego zdrowia, wśród których wymienia się: aktywność fizyczną, odżywianie, rzucenie palenia tytoniu, a także innych uzależnień (np. składane przyrzeczenia w protestantyzmie niespożywania alkoholu i wyrobów tytoniowych). /s.20/ O jaki zbiór literatury chodzi? O jakich badaniach mowa?

Rozdział drugi został poświęcony problematyce kształtowania obrazu ciała młodzieży. W rozdziale tym zwrócono uwagę na różnorodne czynniki, których znaczenie jest niekwestionowane w sferze kształtowania się obrazu ciała młodzieży. W punkcie 2.1.3 Autorka pisze: *Obecnie w literaturze istnieje coraz więcej opracowań dotyczących pozytywnego wpływu aktywności fizycznej na zdrowie psychiczne.* /s.65/ I choć Autorka w różnych miejscach pracy, jak również tego rozdziału odnosi się do różnorodnych opracowań, badań, to warto byłoby w kontekście tej wypowiedzi w przypisie wskazać chociaż kilka tytułów takich opracowań.

Rozdział trzeci to ostatni rozdział zawarty w części teoretycznej recenzowanej pracy. Rozdział ten poświęcony został problematyce sportu. Autorka wielowątkowo prezentuje problematykę zarysowaną w tytule tego rozdziału, przedstawiając zarówno pojęcie, rodzaje jak i funkcje sportu, a także zwracając uwagę na problematykę ciała, doskonalenia ludzkiego ciała, dbałości o ciało w kontekście sportu. Ostatni podrozdział dotyczy problematyki technologizacji sportu. Na uwagę zasługuje niezmiernie staranne i wyczerpujące omówienie niniejszej problematyki.

Rozdział IV przedstawia założenia metodologiczne. Autorka określiła cel badań, problemy i hipotezy badawcze, a także przedstawiła zmienne i wskaźniki, narzędzia badawcze, charakterystykę społeczno-demograficzną respondentów oraz miejsce i organizację badań. Należy podkreślić, iż rozdział ten został przygotowany starannie i rzetelnie. Jedynie w przypadku rozdziału 4.2 proponuję rozważyć zmianę jego tytułu z *Problemy i pytania badawcze* na *Problemy i hipotezy badawcze*.

Ostatni rozdział – rozdział piąty zawiera analizę badań oraz wskazania praktyczne. Jak zauważa Autorka są to *wskazania zarówno dla samej młodzieży, jak i różnych środowisk wychowawczych wobec procesu kształtowania się pozytywnego obrazu ciała adolescentów. Zawarte zostały w nich również wskazania do wykorzystania technologii sportowej w pracy nad ciałem.* /s. 170/

W kontekście części badawczej pracy należy podkreślić niewątpliwy wkład Autorki w rozwój nauk socjologicznych, socjologii sportu oraz socjologii ciała, zwłaszcza że owa tematyka stanowi obszar dociekań naukowych niezmiernie ważnych, aktualnych i wymagających dalszych pogłębionych analiz. Stanowią one o nowatorskim i oryginalnym charakterze pracy.

Praca została napisana w sposób przejrzysty i klarowny, choć można znaleźć drobne błędy stylistyczne i językowe np.

Rozważając jednak o ciele nie sposób pominąć dynamicznych przemian, których istotną częścią są zmiany w postrzeganiu cielesności, związane zarówno z wspomnianą już płcią biologiczną, jak i płcią kulturową. /s. 46/

Pojęcie oznacza ruchy społeczne, doktrynę oraz ideologię, które skupione są wokół szeroko pojętej równości kobiet. /s. 47/

Poprawy wymagają kwestie dotyczące sposobu zapisu prezentowanych treści. Autorka czasami stosuje małą literę na początku niektórych wypowiedzeń rozpoczynających się po kropce np.

Ciało staje się pustym konstruktem, odbieranym jako „towar” do sprzedania siebie. w dzisiejszych czasach możemy mówić zatem o zjawisku kultu ciała, stąd podejmowanie problematyki związanej z obrazem ciała wydaje się tym bardziej zasadne. /s. 21/

Ciało zmienia się pod względem kształtów, wagi, występujących problemów skórnych np. takich jak trądzik. w okresie dorastania następuje intensywny wzrost ciała w tym także układów odpowiedzialnych za reprodukcję. /s. 54/

Biorąc pod uwagę tematykę rozdziału drugiego można zastanowić się również nad potrzebą poruszenia tematyki dotyczącej czynników kształtujących obraz ciała w punkcie 1.1.2 ze względu na fakt, omówienia owych czynników w rozdziale drugim. Niniejsze uwagi nie wpływają jednakże na ocenę warstwy merytorycznej pracy, którą należy ocenić zdecydowanie pozytywnie.

Praca przygotowana została w sposób należyty i oparta na bogatych i szerokich źródłach literatury, których dobór jest prawidłowy. Zgromadzona i wykorzystana literatura została przedstawiona na stronach 256-287. Autorka wykorzystała zarówno pozycje krajowe jak i zagraniczne.

Korzystając z przywileju recenzenta pozwalam sobie postawić kilka pytań:

1. Autorka pisze: *Obecnie coraz częściej wygląd szczególnie wśród ludzi młodych, staje się wartością nadrzędną w życiu. Jest on brany pod uwagę w doborze towarzystwa, obsadzaniu stanowisk pracy, a także związany jest z pełnieniem określonych ról społecznych.* Czy to oznacza, że obecnie wygląd szczególnie w przypadku młodych ludzi stanowi coraz częściej wartość nadrzędną w życiu, a wcześniej tak nie było? Czy nie dotyczy to również wcześniejszych pokoleń?
2. Autorka pisze: *Dorastanie jest długim i złożonym procesem, który stanowi pomost pomiędzy dzieciństwem a dorosłością [...] Jest kluczowym etapem kształtowania się tożsamości jednostek, ale również jednym z najtrudniejszych etapów życia.* Dlaczego ów etap stanowi jeden z najtrudniejszych etapów życia? Co stanowi o jego złożoności i tak trudnym charakterze?

3. W rozdziale trzecim Autorka pisze: *Sport także od początków swojego istnienia miał przygotowywać do życia oraz pełnienia odpowiednich ról. /s.104/* Jaką rolę sportu w przygotowaniu młodych ludzi do życia widzi Autorka, a także do pełnienia jakich ról sport przygotowuje młodych ludzi dzisiaj jak i w bliższej i dalszej przeszłości?

W podsumowaniu pragnę podkreślić, iż przedstawiona do recenzji praca stanowi ważny głos w kontekście rozważań naukowych na polu nauk socjologicznych, socjologii sportu oraz socjologii ciała wnosząc wartościowy i samodzielny wkład w obszar nauk społecznych. Pracę charakteryzuje nowatorski charakter, poprawnie użyte metody oraz oryginalne ujęcie problemu naukowego. Autorka dowiodła iż posiada wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki socjologiczne o czym świadczy uporządkowany i świadomie prowadzony wywód w części teoretycznej, a także dowiodła, iż posiada umiejętność realizacji i analizy badań. Recenzowaną pracę oceniam pozytywnie i stwierdzam, iż spełnia ona wymogi stawiane rozprawom doktorskim. Wniosuję o dopuszczenie Autorki mgr Marceliny Kalemby do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

dr hab. Monika Podkowińska, prof. SGGW